

17

דאין זה כלול בגזירת חז"ל והו"ל כגזירה חדשה ואין לנו להוסיף על הגזירות ואף שקול המדבר עושה במכשיר שנויים כבירים בזה שגלי הקול שלו משתנים לגלי חשמל ושוב חוזרים אח"כ לגלי קול, מ"מ אי אפשר לנו לחדש איסור שלא נזכר בדבר הזה בש"ס ופוסקים כיון שענינו ראות שהוא רק משמיע בכך את קולו לאזנו של השומע.

והיה נלענ"ד שגם לדיון יש לדון במעביר את הקליטה מגל לגל דכמו שאסור לנועין מחט של גרמופן בתוך חריצי תקליט כדי להשמיע קול משום דאע"ג שאפי' לצפצף בפה קול של שיר שרי, מ"מ כששומעים מהגראמופן אפי' קול דברים בעלמא חשיב שפיר כהשמעת קול ע"י כלי המיוחדת לכך ואסור, והיה נראה לכאורה דגם בנד"ד הרדיו והרס"קול אף אם רק משמיעים קול של נגינה או שיחות אנשים הרי זה חשיב לפי דברינו כאילו הקרטון של הרס"קול והממברנה של הרדיו משמיעים קול כמו תקליט של גראמופן, ונמצא לפי"ז דבשעה שמעביר את הקליטה מגל לגל או משנה עצמת הזרם חשיב אז כנועין מחט בתקליט או כמתקן כלי זמר כדי לשכלל את הקול, אפי"ה נראה דאפשר דשאני הכא כיון שהשמעת הקול אינה נעשית ממילא כי אם ע"י זה שמדבר או מנגן ע"י המיקרופון, ולכן גם השמעת הקול מתיחסת רק אליו ולא לזה שמסבב את הרגולטור (ומשום תיקון כלי יתבאר באות הסמוך דבכה"ג לא מיקרי מתקן כלי) וקיל טפי אפילו מגרמא, וכ"ש באופן ששומעים רק קול דברים ולא קול שיר אפשר גם לומר דבכה"ג לא גזרו רבנן (ועיין בערוך השלחן או"ח סי' של"ח שמצדד להקל במזלג של חזנים גם מפני זה שכל תכליתו רק בשביל שירת פה שלא נאסרה עי"ש).

ואפי"ו להלבוש שכתב בס"ח של"ח דמה שאסור להקיש בשבת על הדלת בכלי מיוחד לכך הוא לא משום דחיישינן שמא יכוין גם לשיר (ראה משנ"ב של"ח סק"ד ובשעה"צ) רק אסור משום גזירה שמא יתקן אותו, ונמצא שגם כאן יש לחוש שמא יבוא לתקן את הרדיו או את הרס"קול, מ"מ נראה דאין לחדש כלל גזירות מעצמנו ולאסור אף בכה"ג דלא קעביד כלל שום מעשה של השמעת קול, והקול נשמע רק מזה שמדבר או מנגן בקרבת המיקרופון, אך ראיתי בערה"ש של"ח אות ה' שכתב "דלהעמיד כלי שיר מערב שבת שישיר מעצמו בשבת ג"כ אסור — דכיון דהאיסור הוא שמא יתקן כלי שיר א"כ מה לי אם מנגן על ידו או מעצמו סו"ס יש חשש כשיראה שאינו יפה יתקנו", ולפי"ז מסתבר דגם בנד"ד אסור משום הק' טעמא, אולם לענ"ד נראה פשוט דגזירת חז"ל היתה שלא לעשות מעשה בשבת כדי להשמיע קול משא"כ בכה"ג דבשבת לא קעביד שום מעשה והכלי מנגן מאליו שפיר שרי, ועיין גם בשו"ע הרב ז"ל שכתב

כמו מכבה נר ברוח פיו או מנפה בכלי זכוכית דחייב, וכן לענין נזיקין חמור שנער וסוס שצנף ושברו את הכלים חייבין לשלם, מ"מ נראה דלא מצינו איסור השמעת קול כי אם ע"י מעשה ולא בדבור גרידא אע"פ שגורם בכך שגם כלי ינגן בדיוק כמותו, ומה שע"י דבורו הוא משנה את עצמת הזרם להיות פעם חזק ופעם חלש האי נמי לאו כלום הוא, ורק אם מדבר לפני תקליט שקולט את הקול כתבו האחרונים דאסור משום דחשיב כעושה כלי בדבורו, משא"כ כאן אע"פ שע"י דבורו משנה גם את סגולת המנגנט אפי"ה נראה דלאו כלום הוא.

אולם ראיתי בשו"ת בית יצחק יו"ה ח"ב במפתחות לס"י ל"א המובא להלן דהאי גאון ז"ל סובר דעצם הדיבור בטלפון אסור משום השמעת קול ע"י כלי וז"ל: "כיון שאין קול המדבר נשמע רק ע"י העמספאנס אפערטט והאנפאנס אפערטט עושה ע"י העלעקטרישע שווינגונגען טאהנשווינגונגען בהעמבראן וע"י זה הקול נשמע הוה ג"כ משמיע קול בהמכונה", ונראה שגם מדבריו משמע שסובר כמו שכתבנו דא"א כלל לצאת בשום קריאה וברכה ששומעים דרך מגביר קול וטלפון, כיון שסובר דהואיל והקול נשמע מכלי ולא מאדם ה"ז אסור משום השמעת קול ע"י כלי, וכיון שכך ממילא נשמע דה"ה נמי שא"א לצאת ידי מצוה בשמיעה ששומע מכלי ואך מסופקני דאפשר שאין כוונתו משום השמעת קול אלא כוונתו דכיון שזה ע"י זרם של חשמל לכן אסור, אך א"כ לא ידעתי בענין שים טעם לכך, כי נלענ"ד דמה שהוא סובר שם שיש איסור מוליד אינו אלא תחלת ההתקשרות שהוא עושה מעגל חשמלי ומוליד זרם, אבל לא מה שמדברים אח"כ לאחר שהמעגל נשלם וכבר יש ביניהם קשר), ומיהו אם ננקוט כדבריו שאסור משום השמעת קול, נמצא שאסור להבר בשבת עם אלה אשר אזנם כבדה משמוע ומשתמשים במכשיר שמיעה, כיון שהמדבר אליו מכיון להשמיע קול בשבת ע"י המכשיר, ויהא אסור לפי"ז לקרוא לאנשים כאלה לעלות לתורה בשבת ויו"ט מפני שהקורא בתורה ודאי מכיון להשמיע קול קריאתו לאזני העולה, ואף הוא עצמו כשמבדק או קורא ק"ש בשבת צריך לכיון לא להשמיע את קולו לאזניו ע"י המכשיר, והוא פלאי, אולם לענ"ד נראה שזה רק דיבור גרידא ואין זה אלא אולודי קלא של אדם ובכגון דא לא גזרו רבנן, אף שודאי אסור להשמיע בשבת קול אדם ע"י כלי המיוחד לכך כמו תקליט וכדומה, היינו מפני שהפעלת הכלי שמשמיע קול הוא דאסור, אבל אם הכלי ערוך מאתמול לא מצינן שגזרו חכמים על אדם שלא ידבר או לא ינגן בפיו מפני שקולו עובר גם דרך כלי ונשמע למרחקים, וכמו שהב"י עצמו מביא שם מהשבות יעקב עי"ש, ואע"ג דיש לחוש שמא יבוא לתקן את הכלי כדי להשמיע היטב מה שמדבר או מנגן בפיו, מ"מ נלענ"ד